

ReGrowEU

BRIEF NO. 1

regrow.uaic.ro

ReGrowEU Brief no. 3

EDITORI

Daniela Luminița CONSTANTIN
coordonator echipa ASE

Bogdana NEAMȚU
coordonator echipa UBB

Peter NIJKAMP
coordinator proiect

Gabriela Carmen PASCARIU
coordonator echipa UAIC

This work was supported by a grant of Ministry of Research and Innovation, CNCS - UEFISCDI, project number PN-III-P4-ID-PCCF-2016-0166, within PNCDI III

CONTENTS

INTRODUCERE	3
ANALIZA ECONOMETRICĂ	5
DEFINITIVAREA MODELULUI DE ANALIZĂ	5
ELABORAREA INSTRUMENTULUI DE CERCETARE	6
ORGANIZAREA FOCUS-GRUPURILOR	7
ANALIZA ȘI INTERPRETAREA DATELOR	8
CONSULTĂRI CU EXPERTI	9
ELABORAREA HĂRȚILOR CU PRIVIRE LA REZILIENȚA DIN ROMÂNIA	9
METODOLOGIA CONSTRUCȚIEI INDICELUI DE REZILIENȚĂ	10
DIMENSIUNEA ECONOMICĂ	12
DIMENSIUNEA DE MEDIU	17
DIMENSIUNEA INSTITUȚIILOR ȘI GUVERNANȚEI	19
DIMENSIUNEA SOCIALĂ	23
DIMENSIUNEA GEOPOLITICĂ	24
COMUNICARE ȘI DISEMINARE	27

1. INTRODUCERE

Activitatea de cercetare în anul 2020 s-a desfășurat în strânsă legătură cu obiectivele celei de-a treia etape a proiectului (ianuarie – decembrie 2020), axată pe analiza capacității de reziliență, în legătură cu contribuția rezilienței la convergența regională și răspunsurile din partea populației și a experților din aceasta perspectivă.

Astfel, cercetarea s-a dezvoltat pe două axe: finalizarea analizei rezilienței la nivelul Uniunii Europene (țări/regiuni), începută în etapa a doua, pe modelul indecșilor de reziliență; aprofundarea analizei pe cazul României prin cercetări empirice.

În etapa a treia a derulării proiectului au fost realizate următoarele activități pentru îndeplinirea obiectivelor:

- 3.1. Finalizarea analizei econometrice și a indexului pentru analiza capacității de reziliență
- 3.2. Definitivarea modelului pentru analiza contribuției rezilienței la convergența regională
- 3.3. Elaborarea unui instrument (chestionar) pentru analiza capacității de reziliență a populației din România
- 3.4. Realizarea focus-grupurilor
- 3.5. Aplicarea chestionarului, procesarea datelor și interpretarea rezultatelor
- 3.6. Consultări cu experți/reprezentanți ai grupurilor țintă pentru analiza & interpretarea rezultatelor
- 3.7. Elaborarea unor hărți privind reziliența în România
- 3.8. Comunicarea și diseminarea rezultatelor proiectului
- 3.9. Managementul proiectului

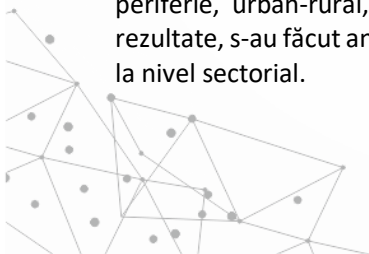
ANALIZA ECONOMETRICĂ

Crearea unui index complex de reziliență (multi-șoc, multi-dimensional și multi-scalar) la nivelul Uniunii Europene a reprezentat una dintre principalele activități desfășurate de-a lungul anului 2019 și care s-a continuat și finalizat în anul 2020. În anul 2020 această activitate s-a definitivat prin următoarele sub-activități:

- ✓ Crearea unei metodologii econometrice/statistice pentru calcularea efectivă a rezilienței (înțeleasă ca performanță) la nivelul țărilor și regiunilor NUTS 2 din UE pentru cele 5 sub-dimensiuni ale indicelui și pentru indicele total agregat.
- ✓ Realizarea/calcularea propriu-zisă a rezilienței țărilor și regiunilor folosind metodologia unică la nivelul fiecărei sub-dimensiuni (economie, mediu/capital teritorial, instituții și guvernare, socială/individuală și geopolitică).
- ✓ Realizarea și prezentarea rezultatelor finale aferente fiecărei sub-dimensiuni în cadrul workshop-ului găzduit de UBB în luna octombrie 2020, pentru a facilita integrarea rezultatelor într-un model unitar de analiză a rezilienței.

DEFINITIVAREA MODELULUI DE ANALIZĂ

Realizarea analizei pe bază de sub-indecși a permis evaluarea aprofundată dintr-o nouă perspectivă – cea a rezilienței, a disparităților structurale centru-periferie în dinamica economiei UE, la nivel național și la nivel regional, cu evaluarea relevanței pentru politicile de dezvoltare și convergență regională. În baza rezultatelor obținute prin sub-indecși au fost realizate studii care au pus în evidență diferențierile centru – periferie, urban-rural, intra-urban, s-a realizat maparea unora dintre rezultate, s-au făcut analize comparative pe clustere de țări și regiuni sau la nivel sectorial.

ELABORAREA INSTRUMENTULUI DE CERCETARE

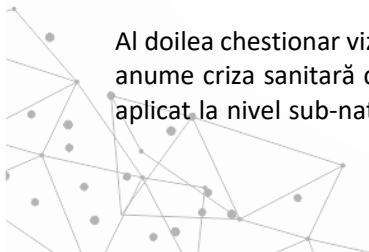
Au fost elaborate două chestionare: unul la nivel național, iar unul la nivel regional. Primul chestionar este adresat unui eșantion reprezentativ la nivel național prin care s-a urmărit măsurarea rezilienței individuale a populației din România pe mai multe paliere: nivelul curent de optimism, fericire și bunăstare, cum se raportează la anumite șocuri precum crize economice, dezastre naturale, factori percepuți ca având rol major în depășirea dificultăților și crizelor, rolul instituțiilor vizavi de managementul crizelor și suportul oferit etc.

Chestionarul național (bazat pe măsurarea percepției indivizilor) a fost grupat în 5 mari dimensiuni ale contextelor și determinantilor: reziliență individuală/socială, reziliență economică, reziliența instituțiilor, reziliența mediului înconjurător, reziliența cadrului geo-politic.

Obiectivele de cercetare principale urmărite prin chestionarul realizat la nivel național au fost:

- identificarea evenimentelor care sunt percepute ca șocuri / stresori de către indivizi (în ce măsura apariția unui eveniment a afectat starea de bine/de confort personal/calitatea vieții, pentru a identifica evenimentele percepute ca având un efect negativ asupra bunăstării);
- identificarea calităților/ caracteristicilor/ condițiilor personale care îi ajută pe indivizi să treacă mai bine peste un șoc (conturarea unui profil al individului rezilient, pe diferite grupuri de vârstă, gen, venit, mediu);
- identificarea valorilor/principiilor/condițiilor/caracteristicilor unui sistem (pe categorii: guvernanta, economie, mediu, democrație, social) care îl pot ajuta/îl fac pe individ să fie rezilient;
- evaluarea impactului șocurilor asupra rezilienței individuale;
- evaluarea percepției indivizilor asupra rezilienței sistemelor.

Al doilea chestionar vizează reziliența populației, dar la un șoc specific și anume criza sanitară datorată pandemiei Covid-19. Chestionarul a fost aplicat la nivel sub-național, mai specific la nivelul zonei metropolitane

Cluj pe un eșantion reprezentativ de aprox. 700 de persoane, ca studiu de caz. În cadrul acestui chestionar întrebările au vizat două aspecte majore: a) o baterie de itemi care se referă la un așa-numit index al conformării populației cu măsurile impuse de autorități (cele obligatorii dar și cele care sunt la nivel de recomandări); b) întrebări care încearcă să surprindă motivele conformării la nivel individual.

ORGANIZAREA FOCUS-GRUPURILOR

În cadrul proiectului, în plus față de chestionarul adresat populației, a fost prevăzută la nivelul României și o analiză de tip calitativ, bazată pe focus-grupuri cu actori relevanți din 5 domenii ale societății: decidenți publici, mediul academic, ONG-uri/societate civilă, mediul de afaceri și femei cu rol în leadershipul unor organizații publice și private.

Prin intermediul acestei cercetări au fost abordate, într-un singur studiu, trei subiecte de actualitate - leadershipul, problematica genului și reziliența - și s-a încercat identificarea unei potențiale legături între cele trei concepte. Studiul și-a propus să analizeze leadershipul practicat în instituțiile care fac parte din administrația publică de stat și diferențele de gen în practicarea acestuia, precum și în ceea ce privește comportamentele liderilor care ar putea conduce la dezvoltarea rezilienței funcționarilor publici, reziliență care ar putea influența și reziliența instituțiilor din administrația publică.

Rezultatele studiului au arătat că liderii din administrația publică manifestă, în mare măsură, comportamente specifice liderilor transformaționali și tranzacționali, precum și comportamente de leadership eficiente, într-o măsură destul de redusă. Aceștia ar trebui să își îmbunătățească capacitatea de a motiva și să își îndrepte mai puțin atenția pe nereguli, abateri, greșeli și sancțiuni. De asemenea, s-a observat necesitatea unei implicări mai mari a funcționarilor publici în procesul de luare a deciziilor, ceea ce ar conduce la creșterea satisfacției muncii, a eficienței și ar influența pozitiv dezvoltarea rezilienței. În ceea ce privește diferențele de gen, studiul a revelat faptul că atât femeile cât și bărbații aflați în funcțiile publice de conducere de nivel superior din

instituțiile incluse în eșantion manifestă comportamente de leadership asemănătoare și sunt percepți a conduce într-o manieră similară.

ANALIZA ȘI INTERPRETAREA DATELOR

Chestionarul cu eșantion național a fost aplicat de către firma Mercury Research în lunile octombrie-noiembrie a anului 2020, metoda de aplicare a fost CATI iar eșantionul a fost de 1200 de respondenți.

Al doilea chestionar, o cercetare complementară celei naționale, realizată la nivel local de către UBB, a fost aplicat de către firma Verifield în luna noiembrie a anului 2020.

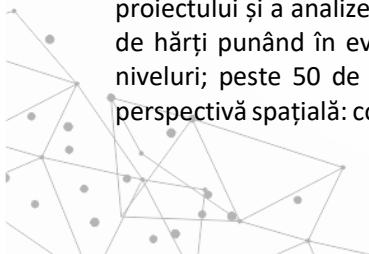
În prezent se lucrează la interpretarea datelor, cu accent pe oferirea unor informații complementare vizând reziliența populației față de un șoc specific și actual. Rezultatele finale vor fi de asemenea prezentate la conferința de închidere a proiectului.

CONSULTĂRI CU EXPERTI

Analiza statistică, mai ales cea realizată prin intermediul unor indici agregați, are anumite limite care țin de imposibilitatea de a surprinde diferite nuanțe datorate unor contexte locale foarte diferite la nivelul UE. Această limitare este adresată parțial prin realizarea unor analize suplimentare la nivelul local din România și prin analize calitative. Parte a analizei calitative este și consultarea experților care trebuie să revizuiască și să valideze rezultatele obținute pe proiect. Rolul acestora este de a examina critic rezultatele obținute la nivel european precum și la nivel național în România și să ridice posibile întrebări sau elemente care trebuie adresate din perspectiva limitărilor metodologiei.

ELABORAREA HĂRȚILOR CU PRIVIRE LA REZILIENȚA DIN ROMÂNIA

În baza studiilor efectuate individual și pe echipe de către membrii proiectului și a analizei pe bază de reziliență au fost realizate peste 100 de hărți punând în evidență diferite aspecte ale rezilienței, la diferite niveluri; peste 50 de hărți au vizat situații specifice României dintr-o perspectivă spațială: conectivitate și accesibilitate, turism, întreprindere,

leadership, turism, dezvoltare urbană, mobilitate, instituții, IMM, diferențe de gen, altele.

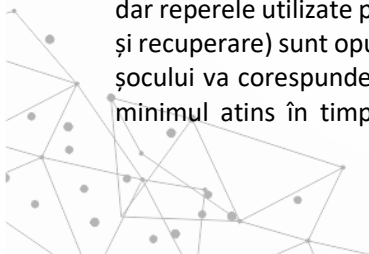
METODOLOGIA CONSTRUCȚIEI INDICELUI DE REZILIENȚĂ

Pentru fiecare dintre indicatorii selectați, delimitarea perioadelor de rezistență (*resistance*) și recuperare (*recovery*) s-a efectuat analizând indicatorii agregați la nivelul UE (în cazul în care aceștia au fost disponibili) sau valoarea medie a acestora (media unităților la nivelul NUTSO sau NUTS2). În acest sens, analizând evoluția indicatorilor în perioada șocurilor, au fost identificate următoarele repere: anul în care a fost atinsă valoarea premergătoare șocului (*peak*); anul în care a fost atinsă valoarea minimă din timpul șocului (*trough*); anul recuperării complete, dacă a fost cazul, sau cea mai recentă valoare. Luând în considerare aceste repere, s-au stabilit perioadele corespunzătoare celor două dimensiuni care sunt, în general considerate în analiza rezilienței, respectiv perioada de rezistență și perioade de recuperare (Sensier et al., 2016; Martin et al., 2016):

a) Rezistența (*Impactul crizei*) - este perioada cuprinsă între valoarea maximă premergătoare șocului (*peak*) și valoarea minimă atinsă în perioada corespunzătoare șocului (*trough*). Trebuie menționat că valoarea minimă poate fi atinsă și după scurte perioade de revenire.

b) Recuperarea (*Bounce back*) - corespunde perioadei dintre valoarea minimă atinsă în perioada șocului (*trough*) și anul în care valoarea indicatorului indică o recuperare completă (a atins sau depășit valoarea pre-șoc). Dacă indicatorul indică o recuperare completă și depășește valoarea corespunzătoare perioadei pre-șoc, limita intervalului devine primul an în care se întâmplă acest lucru. Dacă indicatorul este încă inferioară valorii sale pre-șoc, au fost utilizate cele mai recente date disponibile.

Menționăm faptul că unii dintre indicatori urmează o proiecție inversă, dar reperele utilizate pentru delimitarea celor două perioade (rezistența și recuperare) sunt opuse. Mai exact, apogeul atins înainte de izbucnirea șocului va corespunde, de această dată, unei valori minime, în timp ce minimul atins în timpul șocului va deveni valoarea maximă, în cazul

indicatorilor cu o curbă inversă („în oglindă”). Din acest motiv, acești indicatori trebuie să fie normalizați pe o scală inversă.

Definirea categoriilor în funcție de intensitatea rezilienței

În funcție de valorile sub-indicilor vor fi definite diferite categorii de intensitate a rezilienței. Împărțirea după mediana indicelui rezilienței (care înglobează atât rezistența, cât și recuperarea):

- Reziliență foarte ridicată (Q1 Indice reziliență)
- Reziliență ridicată (Q2 Indice reziliență)
- Reziliență scăzută (Q3 Indice reziliență)
- Reziliență foarte scăzută (Q4 Indice reziliență)

Împărțirea în categorii în funcție de mediana indicilor rezistenței și al recuperării, pot fi definite următoarele tipologii:

- Rezistente și recuperate: valoarea indicelui > mediana (rezistența) și valoarea indicelui > mediana (recuperare)
- Rezistente și nerecuperate: valoarea indicelui > mediana (rezistența) și valoarea indicelui < mediana (recuperare)
- Nerezistente și recuperate: valoarea indicelui < mediana (rezistența) și valoarea indicelui > mediana (recuperare)
- Nerezistente și nerecuperate: valoarea indicelui < mediana (rezistența) și valoarea indicelui > mediana (recuperare)

DIMENSIUNEA ECONOMICĂ

Reziliența economică este capacitatea de schimbare multidimensională a unei economii – a firmelor, forței de muncă și a instituțiilor financiare - de a absorbi șocurile, de a se adapta sau de a evolua către o nouă cale de dezvoltare durabilă.

Macroeconomic
resilience

Firms' resilience

Financial-banking
system's resilience

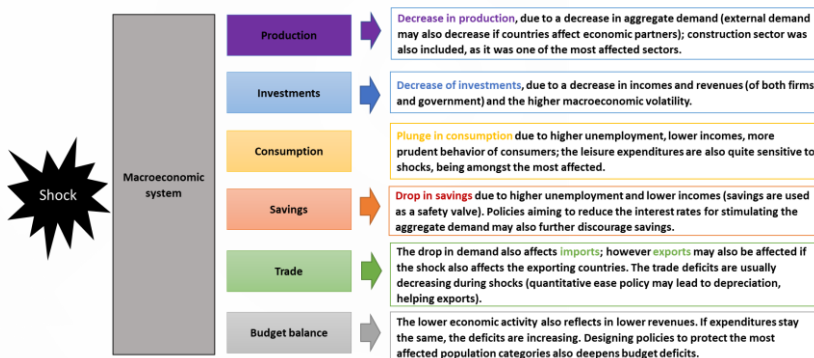
Labour market
resilience

Am luat în considerare 4 sisteme economice și am ales mai mulți indicatori pentru monitorizarea rezistenței pentru fiecare dintre acestea:

- ☑ Primul sistem analizează evoluția macroeconomică și include mai multe agregate macroeconomice: PIB pe cap de locuitor, investiții, consum, valoarea economiilor;
- ☑ Al doilea sistem se referă la dinamica întreprinderilor, prin includerea mai multor indicatori referitori la demografia acestora, indicatori de competitivitate și inovare: înființări / radieri ale întreprinderilor, ponderea firmelor care au supraviețuit în primii 3 ani, cheltuieli de cercetare și dezvoltare în afaceri;
- ☑ Al treilea sistem se referă la accesibilitatea financiară atât la nivel microeconomic, cât și la nivel macroeconomic, dar și la stabilitatea financiară;
- ☑ Al patrulea sistem se concentrează pe piața muncii, în timp ce contabilizează indicatorii de echilibru pe piața muncii (cum ar fi șomajul), numărul de persoane neintegrate pe piața muncii, respectiv productivitatea muncii.

MACROECONOMIE

Rezultate preliminare

Analiza rezilienței macroeconomice s-a concentrat asupra a cinci dimensiuni, indicate în literatura de specialitate ca fiind importante mecanisme de transmisie a șocurilor la nivel macroeconomic: nivelul producției, investițiile, consumul, economiile, comerțul și echilibrul bugetar. În conformitate cu dimensiunile enumerate, au fost selectați 11 indicatori a căror evoluție a fost analizată în perioada Marii Recesiuni de la finalul anilor 2000 pentru delimitarea perioadelor de rezistență și recuperare.

Calculul indicilor la nivel național și regional a scos în evidență faptul că, la nivel macroeconomic, economia Germaniei a fost cea mai rezilientă. Analiza separată în funcție de cele două componente au arătat faptul că Austria a fost cea mai rezistentă la nivel macroeconomic, iar Lituania și-a revenit cel mai rapid. La polul opus, Spania și Cipru au fost cele mai afectate economii la nivel macroeconomic. Dacă regiunile din Spania indică cea mai scăzută capacitate de rezistență macroeconomică, regiuni din Cipru, Italia și Franța au avut cele mai slabe performanțe în ceea ce privește revenirea de după șocul cauzat de criza economică.

REZILIENȚA FIRMEI

În cadrul grupului „Economie” sectorul afacerilor a fost considerat pilon al rezilienței economice, antreprenoriatul fiind relevant pentru dezvoltarea regională rezistentă dat fiind faptul că transmite caracteristici esențiale pentru construirea rezistenței la șocuri.

Obiectivul cercetării a fost acela de a explora impactul crizei economice și financiare recente asupra rezistenței noilor firme și construirea unui indice compozit care să cuprindă principalele dimensiuni ale rezilienței sectorului de afaceri dintr-o perspectivă regională.

Pe baza investigării ample a literaturii de specialitate, a fișelor întocmite pentru o serie de șocuri relevante (de exemplu, adoptarea monedei euro – 2002, criza financiară asiatică – 1997, criza datoriei publice din Grecia - 2009 → și altele) și a discuțiilor din cadrul proiectului, a fost definit contextul cercetării și au fost selectate variabilele incluse în indicele

rezilienței firmelor, cu identificarea surselor de date oficiale corespunzătoare (Tabelul 1). S-au avut în vedere în acest sens impactul pe care evenimentele demografice îl au asupra nivelurilor de ocupare și rolul datelor demografice ale afacerilor în analiza dinamicii și inovației diferitelor piețe.

Rezultate preliminare

Tabelul - Rezultate finale pentru indexul rezilienței firmelor

Țara	Index Reziliență	Index Rezistență	Index Recuperare
Cipru	1,000	0,854	0,977
Luxemburg	0,944	1,000	0,727
Cehia	0,882	0,341	0,796
Ungaria	0,849	0,767	1,000
Finlanda	0,797	0,742	0,704
Franța	0,768	0,574	0,612
Olanda	0,755	0,298	0,579
Belgia	0,755	0,701	0,675
Austria	0,742	0,405	0,715
Suedia	0,724	0,548	0,659
Italia	0,666	0,508	0,738
Polonia	0,652	0,373	0,569
Portugalia	0,641	0,635	0,825
Germania	0,596	0,406	0,556
Bulgaria	0,544	0,000	0,763
Slovenia	0,521	0,621	0,741
Irlanda	0,500	0,930	0,452
Danemarca	0,456	0,372	0,439
Slovenia	0,433	0,022	0,393
Spania	0,411	0,460	0,631
Romania	0,367	0,088	0,340
Regatul Unit	0,282	0,307	0,425
Lituania	0,189	0,337	0,232
Estonia	0,134	0,369	0,229
Croatia	0,097	0,690	0,058
Malta	0,096	0,879	0,289
Grecia	0,067	0,331	0,000
Letonia	0,000	0,943	0,122

Rezultate finale pentru indexul rezilienței și cele două componente (rezistența și recuperare) prezentate în tabelul anterior indică Cipru, Luxemburg, Cehia și Ungaria ca fiind țările UE cu cel mai rezilient sector antreprenorial, în timp ce Croația, Malta, Grecia și Letonia se află la celălalt capăt al ierarhiei, pe cele mai nefavorabile poziții.

Deși nu există o legătură puternică de interdependență între indicele rezistenței și cel al recuperării, pentru majoritatea țărilor UE am identificat o asociere clară între cele două componente ale rezilienței: țările în care mediul de afaceri a rezistat mai bine șocurilor economice au recuperat mai rapid declinul antreprenoriatului.

SECTORUL FINANCIAR BANCAR

Construirea indicelui de reziliență a sistemului financiar-bancar are la baza măsurarea performanței sistemului financiar bancar prin trei dimensiuni: stabilitatea instituțiilor financiare, eficiența instituțiilor financiare, mărimea pieței și a instituțiilor financiare.

Rezultate preliminare

Tabel - Cei mai importanți și mai puțin importanți contributori la reziliența UE-28, sectorul financiar-bancar (FBS)

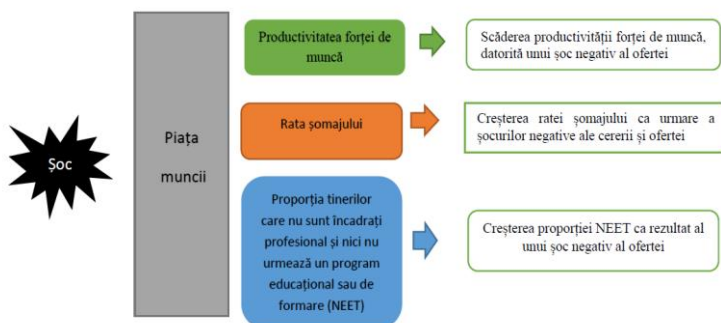
Cei mai importanți contributori		Cei mai puțin importanți contributori	
Țara	Indicele de reziliență a FBS	Țara	Indicele de reziliență a FBS
Luxemburg	,62959	Croația	,37961
Belgia	,60366	Slovenia	,36760
Slovacia	,58274	Finlanda	,35869
Lituania	,56766	Spania	,30736
Germania	,56598	Portugalia	,23265

Țările dezvoltate, pentru care ponderea sectorului financiar-bancar în economie este importantă, au cele mai mari contribuții la reziliența financiar-bancară a Uniunii Europene, respectiv țările cele mai afectate de criza economică sunt și cele cu cele mai reduse contribuții la această dimensiune a rezilienței economice a UE.

PIAȚA MUNCII

În cazul pieței muncii au fost analizați trei indicatori de bază: productivitatea forței de muncă, rata șomajului și rata NEET (Proportia tinerilor 20-34 ani care nu sunt încadrați profesional și nici nu urmează un program educațional sau de formare)

Rezultate preliminare

Rezultatele au evidențiat că atât perioada de rezistență cât și cea de recuperare sunt relativ scurte în cazul productivității comparativ cu cele aferente celorlalți doi indicatori. Impactul crizei asupra șomajului a fost resimțit pe o perioadă mai lungă, o revenire la nivelul de dinaintea crizei având loc după aproximativ 5 ani de la momentul crizei. Proportia tinerilor (20-34 ani) care nu erau încadrați profesional și nici nu urmau un program educațional sau de formare a crescut constant ca urmare a crizei până în 2012, perioada de recuperare fiind cuprinsă între 2012 și 2018.

Analiza indexului agregat a evidențiat faptul că cele mai reziliente regiuni s-au situat în acele țări în care regiunile au fost relativ omogene din punct de vedere al rezilienței pieței muncii (Bulgaria sau Polonia).

DIMENSIUNEA DE MEDIU

Pe fondul schimbărilor climatice, a căror manifestare devine din ce în ce mai acută, fenomenele (climatice și hidrologice) de risc au devenit tot mai prezente, iar efectele lor tot mai puternic resimțite de către societate.

În ultimele trei decenii, Europa nu s-a confruntat cu multe evenimente extreme care ar putea avea un impact geografic general (la scară continentală), ci mai degrabă cu fenomene reprezentative pentru anumite regiuni (excepție: valul de căldură din 2003). Acest fapt presupune existența unor șocuri diferite care au de obicei mecanisme, implicații și impact general, la rândul lor, diferite.

Rezistența la acest tip de șocuri depinde foarte mult de amploarea șocului, respectiv de magnitudinea fenomenului. Nu se poate evalua rezistența și recuperarea după un șoc fără a face referire la specificul manifestării în fiecare zonă.

În ceea ce privește recuperarea, de multe ori datele cantitative lipsesc, astfel încât este necesară o evaluare calitativă a consistenței și eficienței politicilor, măsurilor și acțiunilor luate de fiecare stat sau regiune în vederea contracarării fenomenelor de risc.

Rezultate preliminare

Majoritatea abordărilor din literatura dezastrelor iau în considerare un număr mai mare de evenimente pentru o perioadă mai lungă (la nivel regional și de țară) sau analizează studii de caz (la nivel local). Prin urmare rezultatul final obținut în cazul nostru este performanța în reziliență la patru șocuri de mediu de amploare – furtunile din 1999, valul de căldură din 2003, incendiile din 2007 și erupția vulcanică din 2010 - și nu reziliența –performanța la șocuri de mediu în general în țările Uniunii Europene.

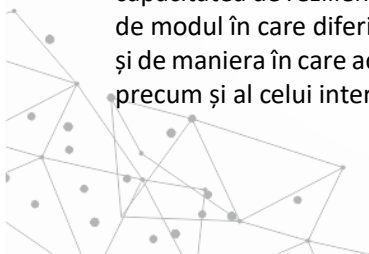
Frecvența șocurilor este mai importantă pentru a evalua performanța generală. A fost realizată o evaluare în cazul inundațiilor - cel mai distructiv pericol din UE- dar este greu de izolat impactul și recuperarea după inundații la nivel regional și național pentru un eveniment individual.

Indicii integrați pe rezistența și recuperare ai performanței la nivel național indică valori mai reduse la nivelul țărilor periferice (ariile periferice fiind mai puțin rezistente și recuperându-se în general mai greu), dar excepțiile nu lipsesc. Restul tablourilor la nivel național (pe baza a patru șocuri) sau regional (pe baza unui șoc) nu indică neapărat un model teritorial marcat de omogenități ci de expunere diferită și reacții diferențiate la fenomenele extreme care s-au manifestat.

DIMENSIUNEA INSTITUȚIILOR ȘI GUVERNANȚEI

Includerea variabilelor care definesc componenta de instituții și guvernare într-un studiu ce vizează măsurarea rezilienței unei țări/regiuni este mai mult decât necesară, iar acest lucru se datorează faptului că, de-a lungul timpului, analizele empirice au arătat corelații clare între instituțiile puternice și adaptabile și dezvoltarea economică (Acemoglu et al., 2004; Rodrik et al., 2004; Eicher & Rohn, 2007; Tiganasu et al., 2014).

Dacă ar fi să ne raportăm la țările Central și Est europene, adoptarea normelor existente în Vest nu garantează automat convergența instituțională, deoarece fiecare stat trebuie să își adapteze structurile economice și instituționale la specificul național. Dezvoltarea instituțională în fostele țări comuniste/sovietice a fost diferită, în funcție de dependența de parcurs a acestora și, de asemenea, în funcție de locație/vecinătate (de exemplu, influența tiparelor nordice asupra statelor baltice a conturat un alt comportament instituțional și individual, întărind sistemele de guvernare în fața șocurilor). În esență, capacitatea de reziliență a unui sistem, în ansamblu, este puternic legată de modul în care diferite componente interacționează între ele, precum și de maniera în care acestea se adaptează sub impactul mediului extern, precum și al celui intern.

Capacitatea de a gestiona reziliența constă în actorii sistemului, rețelele sociale și instituțiile care, prin modul lor flexibil sau reflexiv de guvernare și prin deschiderea la provocări, ar trebui să se poată adapta la schimbările care apar în economie. Toate aceste elemente contribuie la diferențele ierarhice, transformarea fiind diferă de la o țară la alta sau de la o regiune la alta.

Indexul principal a fost construit din 2 subdomenii:

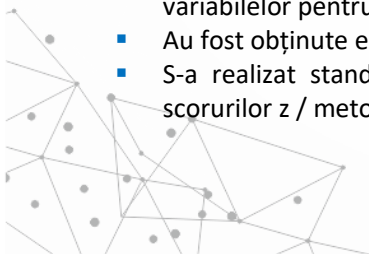
☑ *Reziliența instituțiilor*: capacitatea sistemului, caracterizat printr-o diversitate de instituții formale și informale, de a face față schimbărilor, fără a se prăbuși, prin adaptarea la context. Reziliența unui sistem la șocuri este strâns legată de diversitatea sa instituțională, în timp ce reziliența unei instituții este o funcție a poziției și rolului său în cadrul sistemului. O instituție este rezilientă dacă își menține eficacitatea în timp, în ciuda schimbărilor și șocurilor (eficacitatea indică măsura în care instituția își îndeplinește misiunea de bază).

☑ *Reziliența sistemului de guvernare*: capacitatea guvernului de a răspunde eficient la șocuri și factori de stres. În sens larg, guvernul își demonstrează reziliența în raport cu: eficiența măsurilor luate în condiții de criză, calitatea procesului decizional și viziunea strategică, capacitatea de a genera politici transformatoare.

Demersul metodologic

Pașii parcurși pentru elaborarea analizei au fost:

- Pentru fiecare indicator selectat, a fost calculată media UE pentru fiecare an;
- Seriile cu media UE a indicatorului au fost reprezentate grafic;
- Au fost identificate cele două perioade: perioada de rezistență vs. perioada de recuperare;
- S-au calculat pantele/slopes (variația medie a indicatorului);
- După importul datelor în SPSS, s-a făcut o analiză a outlier-ilor;
- Prin analiza componentelor principale s-au obținut ponderile variabilelor pentru factorii latenți formați;
- Au fost obținute ecuațiile pentru factori;
- S-a realizat standardizarea variabilelor (slopes) folosind metoda scorurilor z / metoda max-min;

- Pentru fiecare țară/regiune, au fost calculate valorile pentru factorii latenți, pe baza ecuațiilor pentru fiecare factor;
- Prin analiza componentelor principale s-au obținut ponderile pentru factorii latenți formați. Aceste ponderi au fost înmulțite cu valorile factorilor și s-au adunat valorile ponderate ale tuturor factorilor - suma acestor valori ponderate reprezintă valoarea sub-indexului;
- După obținerea sub-indexului, țările/regiunile au fost grupate în entități cu: low resilience, medium-low resilience, medium-high resilience, high resilience.

Rezultate preliminare

Conform ecuațiilor obținute, se constată că influența cea mai puternică asupra rezistenței țărilor UE o au variabilele: legal enforcement of contracts (0.290), respect of property rights (0.259), pe când, recuperarea este determinată de gradul de asumare a responsabilității de către instituțiile decidente și de măsura în care cetățenii au posibilitatea de a se implica în luarea deciziilor (voice and accountability=0.258).

Se remarcă situația Austriei și Suediei, care, conform scorurilor obținute, s-au dovedit a fi cele mai rezistente tari, în raport cu șocurile luate în calcul, urmate de Germania, Belgia, Croația, Estonia.

În cazul statelor integrate după 2004, se evidențiază o mai bună clasare a acelor care și-au direcționat resursele către diminuarea actelor de corupție, prin implementarea, la scară largă, a unor sisteme de evaluare și monitorizare a performanței din sectorul public bazate pe procesul digitalizării, astfel încât actorii naționali și regionali să-și sporească încrederea reciprocă și să respecte regulile societății.

Poziția inferioară este ocupată de Portugalia, țară în cadrul căreia deficitele structurale au început să ia amploare, mai cu seamă după instalarea crizei economice din 2007/2008. În ceea ce privește recuperarea, Germania, Luxemburg, Belgia sunt fruntașe, pe când România se află la polul opus. Recuperarea este asociată, de regulă, cu adaptabilitatea instituțională la contextele în continuă schimbare.

În cazul rezilienței sistemului de guvernare:

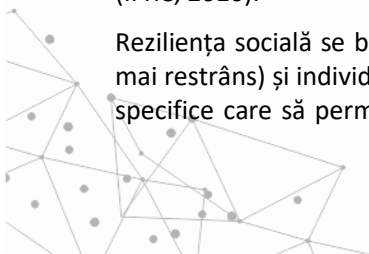
Rezultatele arată că rezistența este condiționată de nivelul variabilei government effectiveness (0.205), mai exact de capacitatea guvernului de a formula și implementa politici și reglementări solide, care să permită și să promoveze dezvoltarea pe termen lung; de calitatea serviciilor publice, gradul de independență față de presiunile politice, precum și credibilitatea angajamentului guvernului față de aceste politici. În schimb, recuperarea este influențată cel mai mult de variabila government integrity (0.197), ce trimite către aspecte asociate cu: încrederea în politicieni, transparența în elaborarea politicilor guvernamentale, absența corupției etc.

Referitor la nivelul NUTS2, majoritatea variabilelor ce definesc instituțiile și guvernarea nu au varianță regională, fiind, astfel, mai adecvate ca factori (drivers) ai rezilienței. Când sunt utilizate ca indicatori de performanță, accentul este pus, de regulă, pe eficacitatea guvernului și pe calitatea vieții (direcție acoperită în cadrul analizei rezilienței individuale). Tocmai din acest motiv, instituțiilor/guvernării li se atribuie un procent mai mic în indicii total ai rezilienței, comparativ cu elementele referitoare la economie în general, care au reacționat mai rapid la contextul crizei din 2007/2008, eterogenitatea regiunilor fiind mai facil de surprins.

DIMENSIUNEA SOCIALĂ

Reziliența socială poate fi văzută ca fiind un set de caracteristici complexe, conectate în diverse moduri în cadrul unor sisteme sociale aflate în continuă schimbare. Reziliența socială poate fi văzută din două perspective: pe de o parte ea poate fi analizată din perspectiva unui sistem social de a absorbi, de a se adapta sau de a se transforma în urma unui șoc. Pe de altă parte, ea poate fi analizată și ca abilitatea sistemelor sociale de a anticipa, de a se pregăti și de a răspunde adecvat unui șoc (IFRC, 2016).

Reziliența socială se bazează pe reziliența comunitară (la nivel de grup mai restrâns) și individuală, dar presupune și existența unor mecanisme specifice care să permită interacțiunea dintre cele două niveluri astfel

Încât entitatea socială să poată gestiona în mod eficient șocul. Reziliența socială poate fi văzută ca o dimensiune a conceptului de reziliență și este mai degrabă o abilitate/aptitudine a unei entități sociale care îi permite o funcționare corectă în timp de criză/șoc decât un rezultat.

Rezultate preliminare

Rezultatele analizei capacității de reziliență socială indică faptul că cele mai scăzute scoruri pentru rezistență le-a manifestat Slovenia (3,86) urmată la o distanță de peste un punct de Slovacia (4,39). Cele mai ridicate scoruri la rezistență au fost manifestate de Estonia (10) urmată la diferență de mai puțin de un punct de Grecia (9,40).

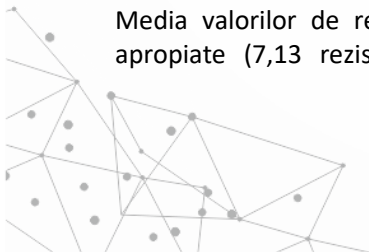
În ceea ce privește analiza capacității recuperare socială cele mai scăzute scoruri au fost identificate pentru Croația (3,29), Irlanda (4,15) și Ungaria (5,01) iar cele mai ridicate au fost observate în cazul Bulgariei (10), Estoniei (9,61) și Slovaciei (9,25).

Rezultatele analizei capacității de reziliență individuală indică faptul că cele mai scăzute scoruri pentru rezistență le-a manifestat Grecia (2,09) urmată la o distanță de peste două puncte de Irlanda (4,62) și Latvia (4,88). Cele mai ridicate scoruri la rezistență au fost manifestate de Germania (10) urmată la diferență de un punct de Polonia (8,98) și de Slovacia (8,48).

În ceea ce privește analiza capacității recuperare individuală cele mai scăzute scoruri au fost identificate pentru Suedia (2,81), Belgia (3,05) și Italia (3,11) iar cele mai ridicate au fost observate în cazul Portugaliei (10), Letoniei (8,58) și Ungariei (8,28).

O observație interesantă a reieșit în urma analizării celor două etape ale rezilienței – rezistență și recuperare. Statele care au prezentat scoruri ridicate la rezistență (care au trecut cu bine prin etapa imediat următoare șocului, sau șocul nu a afectat indicatorii de satisfacție personală, dezvoltare a vieții și fericirii) de obicei prezintă scoruri scăzute în zona de recuperare.

Media valorilor de rezistență și recuperare socială sunt extrem de apropiate (7,13 rezistență și 7,17 recuperare) spre deosebire de

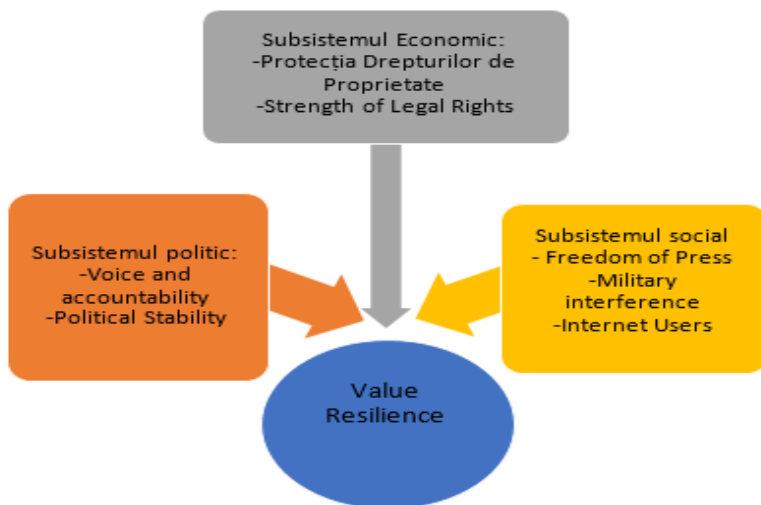
reziliența individuală care variază mai mult, recuperarea având o medie mai ridicată (6,69) comparativ cu rezistența (5,37).

DIMENSIUNEA GEOPOLITICĂ

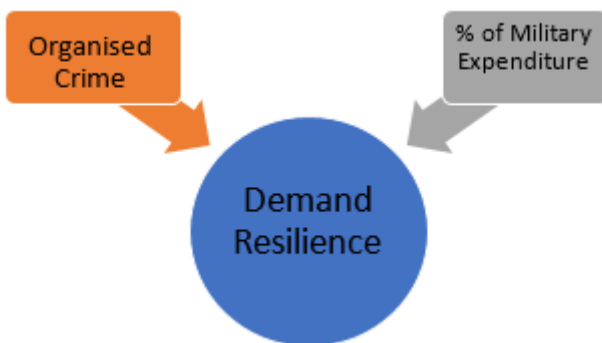
Reziliența democratică se referă la proprietățile și caracteristicile specifice ale unui sistem social-politic de a face față, de a supraviețui și de a se recupera în urma unor provocări complexe și crize (șocuri) care ar putea duce la un eșec sistemic (Sisk, 2017; Banca Mondială, 2011; PNUD, 2012). Capacitatea de reziliență a sistemului democratic complex face referire la două cerințe fundamentale ale sistemului: valorile (fundamentale ale democrației) și cererea (de democrație & norme internaționale)

Reziliența democratică este compusă din două dimensiuni, respectiv *value resilience* (cadrul intern) + *demand resilience* (context extern)

Value Resilience = Intern / existența pilonilor interni ai democrației = reziliența subsistemelor politic, economic și sociodemografic în ceea ce privește valorile fundamentale ale democrației.

Demand Resilience = Extern / difuzarea normelor internaționale.

Rezultate preliminare

În urma analizei PCA, cei mai relevanți indicatori care să explice performanța pe fiecare componentă sunt:

Value Resilience

- Political Stability, absence of violence, including terrorism (subsistemul politic)
- Property rights protection (subsistemul economic)
- Freedom of Press (subsistemul social)
- Demand Resilience:
- Organised Crime (Norme international/ securitate)

COMUNICARE ȘI DISEMINARE

În cadrul etapei a treia de implementare a proiectului s-au obținut următoarele rezultate:

- Articole publicate în reviste indexate ISI – 26;
- Articole acceptate în reviste indexate ISI – 1;
- Articole in evaluare în reviste indexate ISI – 4;
- Articole publicate în reviste indexate in baze de date internaționale - 6;

- Participări la conferințe (majoritatea online) – 25;
- Cărți – 1;
- Capitole de carte – 3;
- Alte Rezultate – 5 (stagii de documentare, participări ale tinerilor cercetători la școli de vară și workshop-uri metodologice, organizare de workshop-uri de diseminare a rezultatelor obținute în cadrul proiectului, cu participare internațională, care au asigurat o largă diseminare a rezultatelor proiectului).

Două propuneri de sesiuni speciale (ca workshopuri în cadrul proiectului) au fost organizate astfel:

- In cadrul conferinței GEOINNO 2020 Stavanger (Norvegia), 27-31 Ianuarie 2020, 5th Geography of Innovation Conference a fost inclusă sesiunea specială The Geography of Resilience in Europe, care s-a desfășurat sub egida ReGrowEU;
- În cadrul conferinței EURINT 2020, Iași, EU and its neighborhood: enhancing EU actorness in the Eastern borderlands, (desfășurată în luna octombrie 2020 online din cauza pandemiei Covid-19), a existat un panel special (13) cu 8 lucrări pe tema rezilienței, unele prezentate de membrii echipei de proiect: Resilient Europe: challenges, strategies, policies.

Au fost de asemenea organizate *alte workshop-uri pe tematica proiectului*, dintre care două cu participare internațională:

- Workshop-ul găzduit de ASE București s-a desfășurat în data de 23 iulie 2020 și a avut o structură cu mai multe secțiuni în care s-au prezentat lucrări, atât de către membrii proiectului (4 lucrări) cât și de către experți străini invitați (4 lucrări, sub egida Regional Science Academy);
- Workshopul găzduit de UBB s-a desfășurat în data de 23 octombrie 2020 și a avut ca scop prezentarea și discutarea rezultatelor finale obținute pe indexul de reziliență și pe sub-indicii aferenți celor 5 domenii;

- Workshopul găzduit de UAIC s-a desfășurat în data de 27 noiembrie 2020 și a avut, similar cu cel de la București, formatul unei mini-conferințe cu mai multe secțiuni (3);
- Echipa de proiect de la UBB a organizat în plus două evenimente de tipul workshopurilor vizând diseminarea rezultatelor științifice către nespecialiști prin care mai mulți cercetători din echipă au prezentat rezultatele unor cercetări punctuale desfășurate în cadrul proiectului.

Ca rezultate importante privind diseminarea pot fi menționate și *numerele speciale pe tematica proiectului propuse și acceptate în reviste indexate:*

- Applied Spatial Analysis and Policy (ASAP), cu titlul Sustainable resilience for smart spatial planning
- Sustainability, cu titlul Happy and Healthy Cities
- Regional Studies, cu titlul The Tidal Movements of Spatial Labour Markets: Perturbation and Resilience.
- Eastern Journal of European Studies (EJES), cu titlul: Spatial Policies for resilience and smart transformation
- Regional Science Policy & Practice, 1 special issue cu titlul Spatial Resilience and Border Regions of Europe

CENTRE DE CERCETARE IMPLICATE ÎN IMPLEMENTAREA PROIECTULUI RegrowEU

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI CENTRUL DE STUDII EUROPENE – FACULTATEA DE DREPT (CSE)

CSE funcționează ca departament interdisciplinar în cadrul Facultății de Drept, asociind resurse din domenii diferite ale studiilor europene și dezvoltării regionale (economie, drept, istorie, științe politice și administrative, geografie, dezvoltare regională, altele) în realizarea unor programe specifice de educație, cercetare, formare profesională, documentare/informare.

CSE organizează programe de master și de formare continuă, elaborează studii, strategii de dezvoltare locală și regională, cercetări în domeniul integrării și politicilor europene, cooperare transfrontalieră, dezvoltare regională. În cadrul departamentului sunt editate două reviste academice indexate în numeroase baze de date internaționale (Eastern Journal of European Studies și CES Working Papers) și coordonează o serie de publicații de carte de excelență în domeniul studiilor europene.

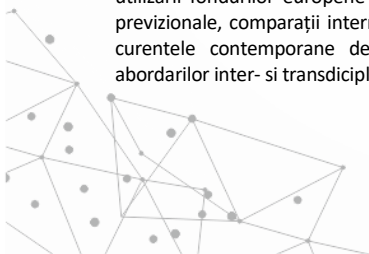
CSE participă la programe naționale și internaționale de cercetare, mobilități (H2020, Erasmus, Jean Monnet), informare europeană, organizează evenimente adresate mediului academic și publicului larg. Prin proiectele derulate, CSE este integrat în rețeaua acțiunilor Jean Monnet începând cu anul 1993, coordonează din anul 2008 activitatea Centrului de Documentară Europeană (parte a Rețelei Europe Direct), iar din anul 2009 a devenit Centru de Excelență Jean Monnet. În anul 2012 Centrul de Studii Europene a primit Premiul de Excelență pentru cercetare și formare în afaceri europene din partea Institutului European din România.

Activitatea de cercetare vizează în mod specific: (1) problematica dezvoltării regionale, prin programul de cercetare Competitivitate, dezvoltare regională și convergență în Europa Centrală și de Est; (2) spațiul vecinătății estice a UE, prin programul Geopolitică și mediile de afaceri. Uniunea Europeană ca actor global și regional.

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI CENTRUL DE CERCETARI PENTRU PROGNOZA MACROECONOMICA SI REGIONALA (PROMAR)

PROMAR (director: prof.univ.dr. Daniela-Luminita Constantin) a fost înființat la începutul anului 2007, fiind acreditat și re-acreditat periodic conform regulamentelor și procedurilor în vigoare.

Ariile principale de interes științific sunt: prognoza macroeconomică (creșterea economică durabilă, corelații macroeconomice, evoluții sectoriale, corelația sectorial-regională, decalaje România - UE, integrare europeană), prognoza dezvoltării regionale (creșterea economică regională și politici-suport pentru convergența și competitivitate regională, cooperare teritorială, piețe regionale ale muncii, migrația internă și externă, impactul investițiilor, clusterelor regionale, capitalul teritorial, raportul urban-rural, dezvoltarea locală, zonele metropolitane, politici de dezvoltare regională, planificare regională, finanțarea dezvoltării regionale, impactul utilizării fondurilor europene asupra dezvoltării regionale s.a.) cu abordări bazate pe modele previzionale, comparații internaționale, scenarii, strategii. De asemenea, sunt avute în vedere curentele contemporane de gândire economică prospectivă și analiza epistemologică a abordărilor inter- și transdisciplinare în scopul previzionării evoluției teoriilor economice actuale.

Pe parcursul funcționării sale PROMAR a stabilit relații de colaborare sau parteneriat cu alte centre de cercetare ale ASE, cu centre de cercetare ale altor universități din România, cu institute de cercetări din cadrul INCE al Academiei Române, cu Institutul Național de Statistică, Comisia Națională de Prognoză, Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, Agenția de Dezvoltare Regională București-Ilfov s.a.

La nivel internațional, au fost stabilite acorduri de cooperare cu Regional Applications Laboratory (REAL) - University of Illinois at Urbana-Champaign, USA, Department of Economic Geography and Geoinformatics - Wirtschaftsuniversität Vienna, Austria, Research Centre of Regulatory Science – George Mason University, USA ș.a. De asemenea, PROMAR a fost inclus în rețelele de cooperare dezvoltate prin intermediul proiectelor internaționale în care a deținut poziția de partener (ASE-PROMAR), alături de centre de cercetări ale unor universități din peste 20 de țări membre ale Uniunii Europene plus Norvegia, Islanda, Serbia, Albania.

Membrii PROMAR au fost / sunt implicați în derularea unui mare număr de proiecte de cercetare cu finanțare națională (ANSTI, CNCIS, CERES, CEEX, PN II, PN III, MDLPL, INCD-Urbanproiect, MDRAP s.a.) sau internațională (Orizont 2020, FP7, ESPON, SEE Transnational Programme, EC-DG Regio, CERGE-GDN, World Bank, COST s.a.), precum și în proiecte din cadrul POS-DRU, PODCA s.a.

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” DIN CLUJ-NAPOCA CENTRUL PENTRU STUDIUL BUNEI GUVERNĂRI

Centrul pentru Studiul Bunei Guvernări este o unitate de cercetare interdisciplinară din cadrul Departamentului de Administrație și Management Public, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (FSPAC) de la Universitatea Babeș Bolyai (UBB), Cluj Napoca, România. Centrul efectuează cercetări privind buna guvernare folosind metode din sfera dreptului public și a științelor sociale. Centrul reunește experți cu experiență complementară: drept, administrație publică, sociologie, științe politice etc. Centrul oferă consultanță și dezvoltă studii de cercetare pe probleme de bună guvernare și lucrează îndeaproape cu factorii de decizie politică, instituțiile publice și alte părți interesate.

Buna guvernare este un subiect preferat în cercetările moderne despre administrație. Revendicat de economiști, oameni de știință din domeniile științelor politice și administrative, termenul a fost folosit intens de organizațiile internaționale precum Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional pentru evaluarea rezultatelor politicilor lor din anii '80, apoi de Națiunile Unite și Uniunea Europeană în anii '90 dar și în perioadele următoare (culminând cu Cartea albă și Carta drepturilor fundamentale în UE). Centrul urmărește dinamica principiilor bunei guvernări în contextul diferitelor instituții juridice, în principal contractele publice (achiziții publice și parteneriate public-private) și transparența / participarea la administrația publică. Interesele noastre de cercetare sunt legate și de interacțiunea dintre drept și managementul public în administrația publică modernă.

Proiectul ReGrowEU – „Dezvoltarea cercetării de frontieră în teoriile creșterii și dezvoltării regionale prin prisma rezilienței: către o Uniune Europeană convergentă, echilibrată și sustenabilă” este un proiect derulat în perioada 2018-2021 în cadrul Planului National de Cercetare-Dezvoltare și Inovare pentru perioada 2015-2020 (PN III) – Programul „Cercetare fundamentală și de frontieră”, ID: PN-III-P4-ID-PCCF-2016-0166, de către Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (Contractor), Academia de Studii Economice din București (Partener 1) și Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (Partener 2). Coordonatorul proiectului este prof.univ.dr. Peter Nijkamp, Free University Amsterdam și Open University Herleen, Țările de Jos.

ReGrowEU project

Web page: <http://regroweu.uaic.ro>

FB page: <https://www.facebook.com/regroweu>

Email: regroweu@uaic.ro